

Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in de leergroei, maar nadeel kwetsbare leerlingen verkleind

Citation for published version (APA):

Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Bijlsma, I., Havermans, W., Jacobs, M., van Vugt, L., & van Wetten, S. (2022). *Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in de leergroei, maar nadeel kwetsbare leerlingen verkleind*. Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. ROA External Reports NCO Factsheet No. 2022-1

Document status and date:

Published: 17/05/2022

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in de leergroei, maar nadeel kwetsbare leerling verkleind *

In de afgelopen twee jaar hebben scholen in het primair onderwijs tweemaal langduriger de deuren moeten sluiten vanwege de COVID-19-crisis: in de tweede helft van het schooljaar 2019/2020 en in de eerste helft van het schooljaar 2020/2021. In het schooljaar 2021/2022 werd de kerstvakantie een week vervroegd. Daarnaast werden scholen geconfronteerd met lesuitval door afwezigheid van zowel leerlingen als leerkrachten. Het kwam zelfs voor dat hele klassen thuis moesten blijven of dat scholen er zelf voor moesten kiezen om helemaal te sluiten vanwege een hoog aantal COVID-19-besmettingen op school. Leerlingen hadden zo twee jaar lang minder mogelijkheden om fysiek les te krijgen en moesten navigeren in een onzekere situatie. Welke consequenties heeft dit gehad voor de leergroei van leerlingen? We maken de balans op na twee jaar COVID-19.

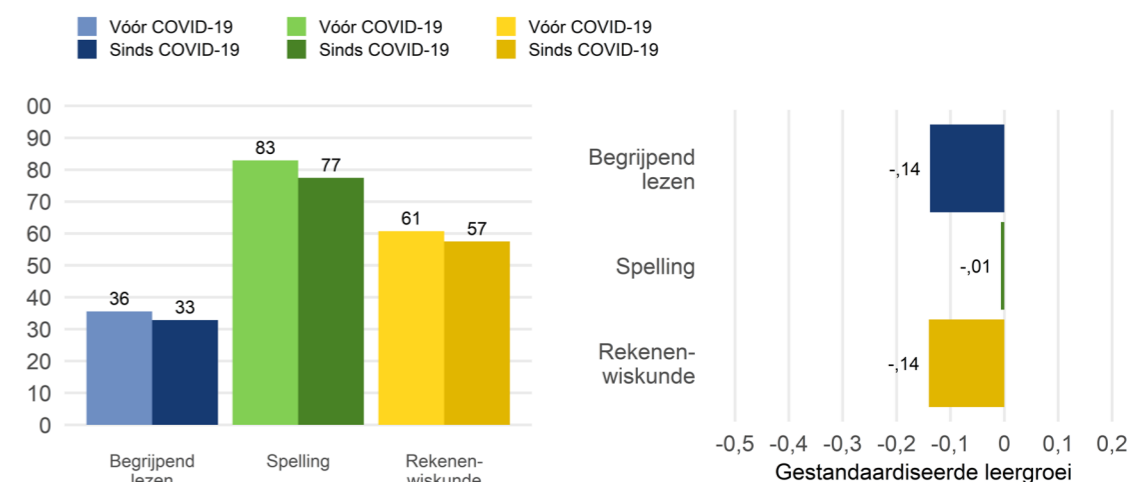
In eerdere NCO factsheets (zie bijvoorbeeld [Factsheet 2021-8](#)) concludeerden we dat de vertragingen die in het eerste half jaar sinds de start van de COVID-19-crisis opgelopen waren deels werden ingehaald. Wel was de leergroei na anderhalf jaar bij alle drie de onderzochte domeinen nog steeds vertraagd, vooral bij rekenen-wiskunde. Inmiddels zijn de resultaten bekend van de middentoetsen (M-toetsen) die in januari/februari van het schooljaar 2021/2022 zijn afgenomen. Daarmee kunnen we de gevolgen in kaart brengen van twee jaar waarin leerlingen minder mogelijkheden hebben gehad om fysiek les te krijgen.

In dit factsheet kijken we wederom naar de landelijke cijfers voor de Cito-vaardigheidsscores van leerlingen bij de domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We kijken daarbij naar de leergroei over een periode van twee jaar, dus tussen de M-toets in 2019/2020 en de M-toets in 2021/2022 (= sinds COVID-19). We vergelijken deze periodes met de 'normale' leergroei tussen de M-toets en de M-toets twee jaar later van vóór COVID-19. Voor die vergelijking gebruiken we de leergroei van de M-toets van 2016/2017 naar de M-toets in 2018/2019 én de leergroei van de M-toets van 2017/2018 naar de M-toets in 2019/2020 (= vóór COVID-19). Hiermee kunnen we de impact van twee jaar COVID-19 in kaart brengen op de leergroei van leerlingen.¹

Omdat de gemiddelde leergroei verschilt per domein en per jaargroep, presenteren we naast de leergroei in vaardigheidsscores (absolute leergroei) ook de gestandaardiseerde afwijking (in standaarddeviaties) ten opzichte van de jaren vóór COVID-19. Standaardiseren maakt het mogelijk om de leergroei tussen domeinen en tussen de twee jaren sinds COVID-19 te vergelijken op dezelfde schaal, waarbij de nullijn het landelijk gemiddelde weergeeft in de periode vóór COVID-19. Hierdoor is het verschil in de leergroei tussen de domeinen en/of jaargroepen makkelijker te vergelijken.

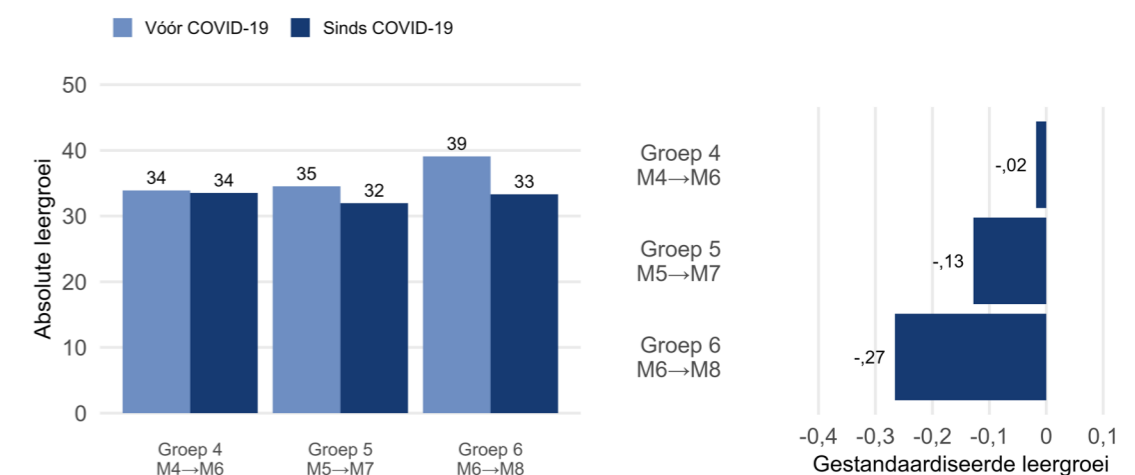
Figuur 1 laat de gemiddelde leergroei over twee jaar zien voor de drie domeinen begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. Hier zien we dat er gemiddeld een lagere leergroei is sinds COVID-19 dan in vergelijkbare perioden ervoor. Bij begrijpend lezen en rekenen-wiskunde hebben leerlingen in de gehele periode sinds COVID-19 0,14 standaarddeviatie lagere leergroei behaald in vergelijking met leerlingen in de periode vóór COVID-19 (zie [Factsheet 2021-8](#)).

Figuur 1 Gemiddelde leergroei begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde (leergroei over twee jaar): absoluut en gestandaardiseerd verschil

In **figuren 2 t/m 4** zien we de leergroei voor de leerlingen van de verschillende jaargroepen² bij respectievelijk begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. **Figuur 2** laat zien dat de leerlingen die aan het begin van de COVID-periode in groep 4 zaten voor begrijpend lezen weer een vergelijkbare leergroei hebben als leerlingen in deze groep vóór COVID-19. Leerlingen uit groep 5 ervaren in de periode tussen midden groep 5 en midden groep 7 een 0,13 standaarddeviatie lagere leergroei ten opzichte van vóór COVID-19. Zo ook leerlingen uit groep 6. Zij hebben in de periode tussen midden groep 6 en midden groep 8 een 0,27 standaarddeviatie lagere leergroei ten opzichte van vóór COVID-19.

Figuur 2 Gemiddelde leergroei begrijpend lezen (leergroei over twee jaar) per jaargroep: absoluut en gestandaardiseerd verschil

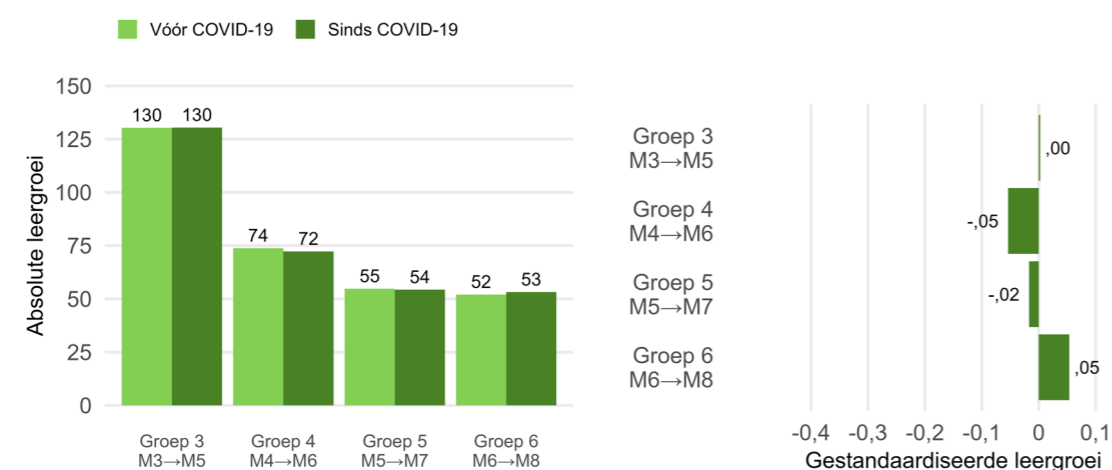

Dit is een vierde reeks van factsheets over de leergroei in het reguliere basisonderwijs. De andere factsheets in deze reeks over algemene leergroei van leerlingen en de verschillen tussen scholen, vindt u op www.nationaalcohortonderzoek.nl/factsheets-leergroei. U vindt hier ook de andere reeksen van factsheets, en een uitgebreide verantwoording van de data en de analyses in de technische toelichting.

Haelermans, C., Abbink, H., Baumann, S., Bijlsma, I., Havermans, W., Jacobs, M., Van Vugt, L., & Van Wetten, S. (2022). *Balans na twee jaar: nog steeds vertraging in leergroei, maar nadeel kwetsbare leerlingen verkleind*. NCO Factsheet No. 2022-1.

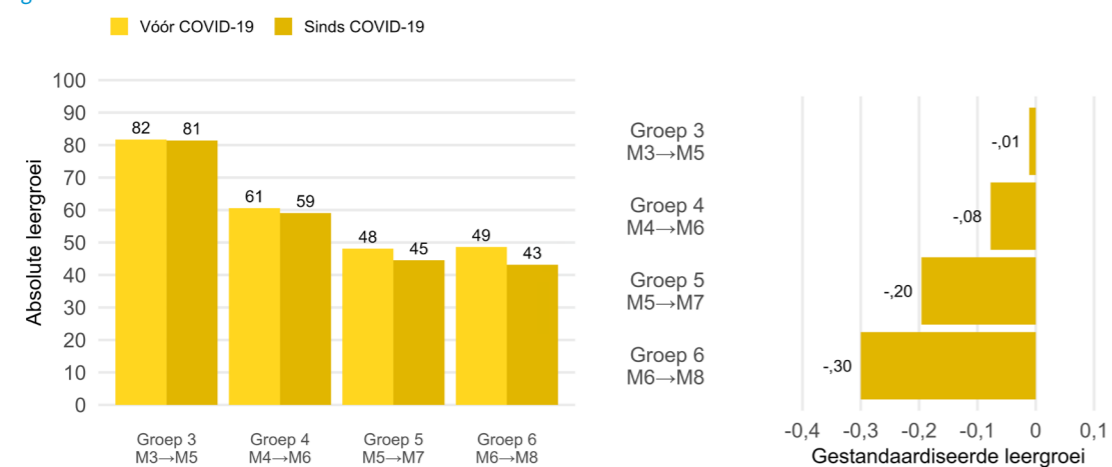
In **figuur 3** zien we voor spelling dat leerlingen uit leerjaar 3 en 5 na twee jaar COVID-19 geen noemenswaardige vertraging ervaren vergeleken met vóór COVID-19. Leerlingen die bij de start van COVID-19 in groep 4 zaten nog wel. Zij behaalden na twee jaar COVID-19 een 0,05 standaarddeviatie lagere leergroei dan leerlingen uit dezelfde groep vóór COVID-19. Bij leerlingen uit leerjaar 6 daarentegen zien we een 0,05 standaarddeviatie hogere leergroei vergeleken met vóór COVID-19.

Figuur 3 Gemiddelde leergroei spelling (leergroei over twee jaar) per jaargroep: absoluut en gestandaardiseerd verschil

In **figuur 4** zien we voor rekenen-wiskunde geen noemenswaardige vertraging voor leerlingen die aan het begin van de COVID-periode in groep 3 zaten. Een grotere vertraging is nog aanwezig bij leerlingen die aan het begin van de COVID-periode in de groepen 4, 5 en 6 zaten. Deze leerlingen behaalden na twee jaar COVID-19 een 0,08, 0,20 en 0,30 standaarddeviatie lagere leergroei dan leerlingen uit deze groepen vóór COVID-19.

Figuur 4 Gemiddelde leergroei rekenen-wiskunde (leergroei over twee jaar) per jaargroep: absoluut en gestandaardiseerd verschil

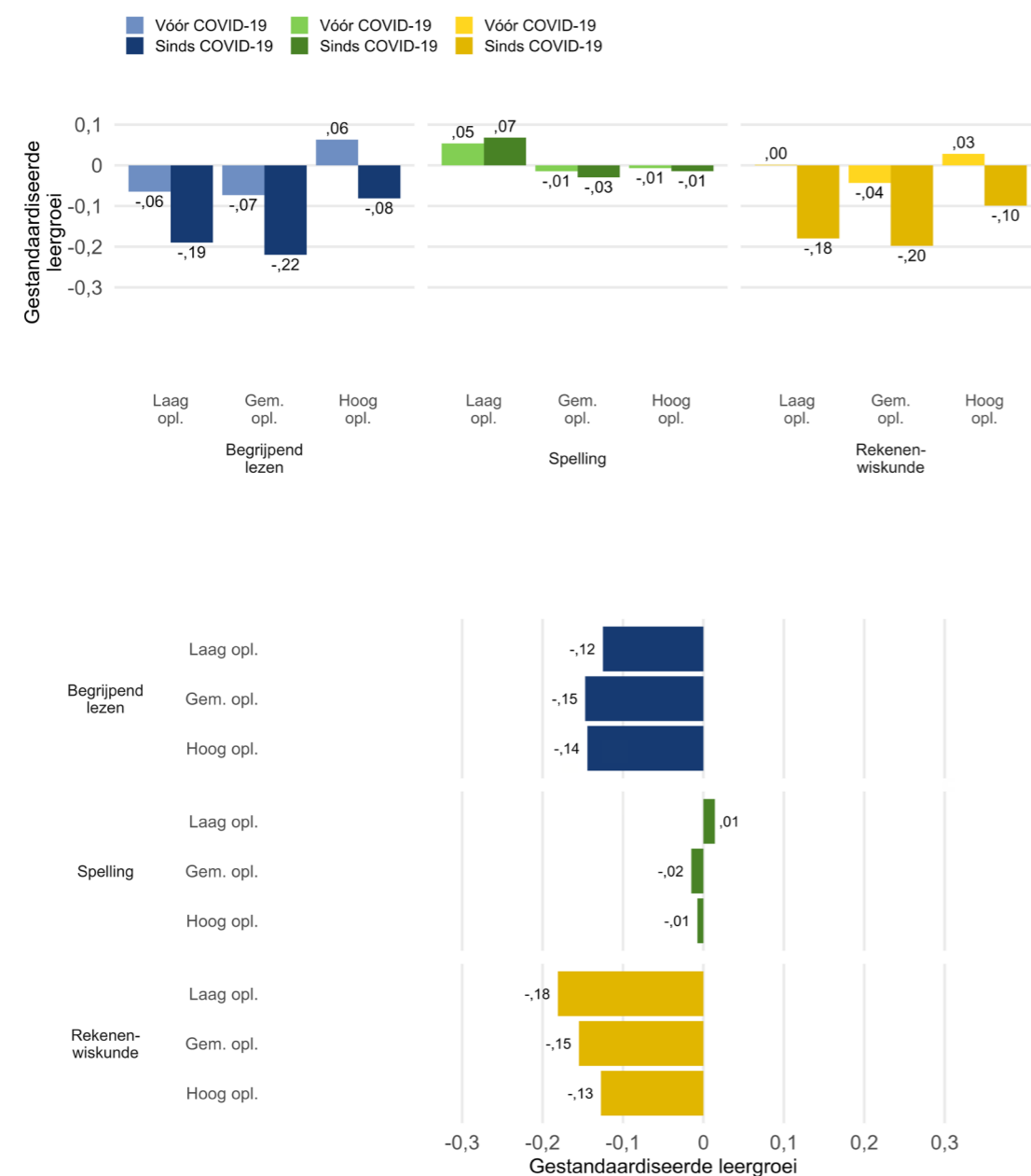
Omdat in het factsheet waarin we naar leerlingverschillen kijken (zie *Factsheet 2022-3*), de focus ligt op de vergelijking tussen de (vertraging in de) leergroei die is opgelopen in de twee losse jaren sinds het begin van de COVID-19-crisis ten opzichte van de periode vóór COVID-19, is hiermee niet meer de vraag te beantwoorden of er nog ongelijkheid is tussen leerlingen met betrekking tot de leervertraging in de totale periode van twee jaar COVID-19 crisis. **Figuur 5** laat het verschil in leergroei zien uitgesplitst naar de opleiding van de ouders³, een van de belangrijkste kenmerken waarbij we in eerdere factsheets ongelijkheid in de gevolgen van COVID-19 observeerden.

In het onderste deel van **figuur 5** zien we dat er bij rekenen-wiskunde leerlingen van laagopgeleide ouders meer leervertraging ervaren sinds de start van de COVID-19 crisis en juist minder bij begrijpend lezen en spelling. Bij rekenen-wiskunde zijn de verschillen in de opgelopen vertraging wel kleiner geworden: in eerdere factsheets bleek de vertraging ruim 2 keer zo groot voor leerlingen van laagopgeleide ouders ten opzichte van leerlingen met hoogopgeleide ouders, nu is dat minder dan 1,5 keer zo groot.

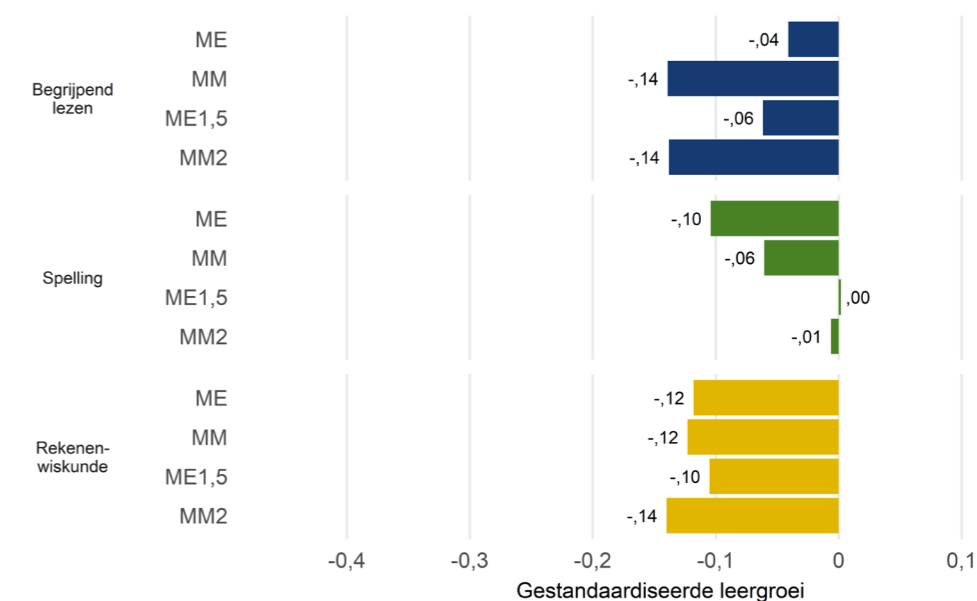
Wanneer we bijvoorbeeld kijken naar de situatie bij rekenen-wiskunde sinds COVID-19, dan zien we dat de leerlingen met laag- of gemiddeld opgeleide ouders respectievelijk 0,18 en 0,15 standaarddeviatie meer vertraging in de leergroei hebben dan vóór COVID-19. Voor leerlingen met hoogopgeleide ouders was de leervertraging 0,13 standaarddeviatie. Bij spelling en begrijpend lezen was deze vertraging niet noemenswaardig verschillend voor leerlingen met hoogopgeleide ouders ten opzichte van leerlingen met laagopgeleide ouders.

Ten slotte kijken we in **figuur 6** naar het verloop van de gemiddelde leergroei over de verschillende periodes sinds COVID-19 en vergelijken deze met de leergroei vóór COVID-19. Voor begrijpend lezen geldt dat de vertraging die werd opgelopen tijdens de periode van de eerste schoolsluiting (M-E) wisselend groter werd. Bij spelling zien we dat de vertraging die in de eerste periode werd opgelopen gaandeweg is afgenomen. Bij rekenen-wiskunde is de vertraging na twee jaar nog ongeveer net zo hoog als de vertraging die werd opgelopen tijdens de periode van de eerste schoolsluiting (M-E).

Figuur 5 Verschil in leergroei tussen de periode vóór en sinds COVID-19 voor begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde, uitgesplitst naar opleiding ouders

Figuur 6 Vergelijking gestandaardiseerd verschil in leergroei na een half jaar (M-E), één jaar (M-M), anderhalf jaar (M-E+1) en twee jaar (M-M+2)

Ondanks dat (afgeronde) getallen gelijk zijn, zijn de balkjes niet even lang omdat hier de onafgeronde waarden voor gebruikt zijn.

Let op

Bij de interpretatie van de gepresenteerde gegevens is het belangrijk om daar de volgende nuancerings bij aan te brengen:

- De M-toetsen van het schooljaar 2021/2022 zijn gemiddeld een week later afgenomen dan vóór COVID-19. We hebben daarvoor in onze cijfers een correctie toegepast.
- We hebben alleen gegevens over de vaardigheden in begrijpend lezen, spelling en rekenen-wiskunde. We hebben geen gegevens over de ontwikkeling van de leergroei bij andere vakken en of de ontwikkeling in de kerndomeinen mogelijk ten koste is gegaan van de andere vakken en/of andere ontwikkelingsgebieden.
- We hebben geen gegevens over de gevolgen van de COVID-19-crisis op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Eindnoten

*: Dit is een in mei 2023 gerectificeerde versie van het oorspronkelijke factsheet uit 2022, waarin een fout in de datasetlectie werd gecorrigeerd.

1. We laten de leergroei tussen M3 en M5 buiten beschouwing voor begrijpend lezen, omdat er geen M3-toets wordt afgenomen in groep 3.
2. Hoewel we jaargroepen met één groep aanduiden wordt in de berekening van de leergroei ook de twee daaropvolgende jaargroepen meegenomen. Dus als we het hebben over de leergroei in groep 5 dan gaat dit over de leergroei tussen de M-toets in groep 5 en de M-toets in groep 7 twee jaar later.
3. Lage opleiding is maximaal vmbo b/k diploma, mbo1 diploma of onderbouw havo of vwo; Hoge opleiding is HBO of WO.